

به قدرت رسیدن طالبان چه تاثیری بر پروژه توسعه منطقه آزاد چابهار دارد؟

با سقوط دولت افغانستان و روی کار آمدن طالبان، سرنوشت مناسبات خارجی کابل در ابهام فرو رفته. گروه طالبان اگرچه وعده داده که به دنبال روابط با همسایگان و جهان غرب است اما مشخص نیست در ادامه چه سیاست‌هایی از سوی طالبان در قبال کشورهای منطقه، توافق‌نامه‌های بین‌المللی و همسایگان اتخاذ خواهد شد. روی کار آمدن طالبان در افغانستان به معنای قدرت گرفتن یک حکومت نزدیک به پاکستان در این کشور است، موضوعی که می‌تواند روابط کابل با هند و ایران را به شدت تحت تاثیر خود قرار دهد.

پس از امضای توافق برجام یکی از پر سر و صداترین قراردادهای بین‌المللی ایران، قرارداد سه جانبه ایران، هند و افغانستان برای توسعه بندر چابهار بود. در توافقی‌های اولیه قرار بود هندی‌ها ۵۰۰ میلیون دلار برای تسریع توسعه بندر چابهار هزینه کنند و از این طریق مسیرشان را به آسیای میانه از پاکستان جدا کرده و از طریق دریای عمان و خاک ایران به این منطقه وصل شوند. سود این توافق برای هندی‌ها قابل توجه بود. از یک طرف با بندر گوادر در کشور رقیب دیرینه خود یعنی پاکستان رقابت می‌کرد و از طرف دیگر لازم نبود از خاک پاکستان برای دسترسی به افغانستان و کشورهای آسیای میانه عبور کند.

اهمیت پروژه توسعه بندر چابهار به حدی بود که در سخت‌ترین دوران تحریم‌ها، پروژه این بندر با درخواست هند از تحریم‌ها معاف شد. اگرچه آمریکا این پروژه را از تحریم‌ها معاف کرد اما تحریم‌های ایالات متحده علیه ایران در مجموع روند سرمایه‌گذاری و توسعه بندر چابهار را با تاخیر مواجه کرد.

روابط تجاری ایران و هند در دوران تحریم‌های جدید به شدت کاهش یافت و برخلاف دوره‌های قبلی تحریم، واردات نفت هند از ایران متوقف شد. تعلل هندی‌ها در اقدام در جهت پیش‌قراردادی که برای ساخت راه آهن چابهار زاهدان منعقد کرده بودند سبب شد ایران رسماً اعلام کند هندوستان را از این پروژه کنار گذاشته. عدم ورود تجهیزات به بندر شهید بهشتی چابهار تا فروردین ماه امسال صدای مقامات کشور را در آورد و حتی شائبه لغو توافق با هند نیز مطرح شد، اما در نهایت هندی‌ها با اجرای تنها ۱۸ درصد از تعهداتشان در چابهار، تجهیزاتی به ارزش ۸۵ میلیون دلار را وارد بندر کردند.

در شرایطی که سال‌ها ایران معطل تصمیمات سیاسی و اقتصادی هند برای توسعه بندر چابهار بوده برخی رسانه‌ها مدعی‌اند با روی کار آمدن طالبان در افغانستان، همین حضور نیم بند هندوستان در بندر چابهار نیز متوقف خواهد شد. به تحلیل این رسانه‌ها، توسعه چابهار هدفی جز توسعه روابط هند و افغانستان و دور زدن مسیر به جای عبور از پاکستان نداشته و با روی کار آمدن دولت دست‌نشانده پاکستان در کابل، هند دیگر قادر به ادامه طرح‌های توسعه خود نخواهد بود. آیا روی کار آمدن طالبان طرح توسعه بندر چابهار را متوقف خواهد کرد؟

افغانستان به بندر چابهار احتیاج دارد

در همین رابطه عبدالرحیم کردی مدیرعامل منطقه آزاد تجاری - صنعتی چابهار توقف سرمایه‌گذاری هند در چابهار به عنوان پیامد روی کار آمدن طالبان در افغانستان را تایید نکرد و گفت حتی در صورت خارج شدن هند از بندر چابهار هم تغییری در روند توسعه این بندر ایجاد نخواهد شد چرا که سهم هند در توسعه چابهار بسیار کمتر از آن چیزی است که در تبلیغات رسانه‌ای مطرح شده و از طرفی چابهار برای اقتصاد افغانستان ایجاد نشده بلکه این افغانستان است که به چابهار نیاز دارد.

رئیس منطقه آزاد چابهار درباره روی کار آمدن طالبان و تاثیر آن بر وضعیت چابهار و توقف یا پیشبرد پروژه‌ها با رویداد ۲۴ گفتگو کرده است.

او با اشاره به برخی خبرهای منتشر شده که گفته‌اند چابهار با آمدن طالبان از مسیر توسعه خودش خارج می‌شود، گفت: دو نکته مهم در این بین باید مد نظر قرار بگیرد. اول اینکه شاید افغانستان خیلی خودش را وابسته به چابهار می‌دانست و رییس‌جمهور سابق این کشور هم در مورد نقش چابهار حرف‌های زیادی زده باشد، اما مقیاس چابهار فراتر از افغانستان بوده و ما هیچ وقت در چابهار نگاهمان برای توسعه بندر، صرفاً به افغانستان نبوده که با تغییر وضعیت در این کشور فکر کنیم چابهار باید متوقف شود.

وزن ناچیز افغانستان در توسعه بندر چابهار

کردی ادامه داد: نکته مهم دیگری که باید اضافه کرد این است اگرچه توافق نامه امضا شده بین سه ریس جمهور هند و ایران و افغانستان بوده، اما هند هم در سرمایه‌گذاری در بندر چابهار، فقط به افغانستان فکر نمی‌کند چون حجم مبادلات هند با افغانستان در مقایسه با دیگر شرکای این کشور در آسیای میانه و روسیه قابل قیاس نیست.

او به نگاه بلند مدت هند به کشورهای آسیای میانه اشاره کرد و گفت: هند به دنبال تقویت ارتباط با روسیه است و مسیری جز چابهار برای این منظور ندارد؛ بنابراین یکی از هدف‌های اقتصادی هند در توسعه چابهار، افغانستان بوده، اما وزنش در مقایسه با بقیه طرف‌های تجاری هند به خصوص روسیه ناچیز است.

کردی تاکید کرد از منظر هند این پروژه قابل توقف نیست؛ اگرچه منافعی با شرایط جدید در افغانستان زیر سوال رفته، منتها نگاه هند از ابتدا صرفاً به افغانستان نبوده.

او به فعالیت هند در چابهار در دو سال گذشته اشاره کرد و گفت: در دو سالی که هندی‌ها در چابهار فعال بوده‌اند، تنها چند محموله گندم اهدایی به افغانستان ارسال شده. شاید در بلند مدت هند یک سری برنامه‌های توسعه‌ای برای افغانستان از طریق چابهار داشته اما توسعه بندر چابهار بیشتر با هدف حضور هند در بازارهای منطقه‌ای و ارتباط با روسیه و آسیای میانه و ایران بوده است.

توسعه سرمایه‌گذاری هند اثری بر توسعه بندر چابهار ندارد

کردی در بخش دیگری از صحبت‌های خود به سهم ناچیز هند در توسعه بندر چابهار اشاره کرد و گفت: چابهار به هندی‌ها فروخته نشده است. کل سرمایه‌گذاری هندی‌ها در چابهار ۸۵ میلیون دلار بوده است. عدد این سرمایه‌گذاری آنقدر بالا نیست که توقفش ضربه

زیادی به توسعه بندر بزند. تاکنون بیش از ۱ میلیارد دلار در بندر چابهار سرمایه‌گذاری داخلی انجام شده است.

او به پروژه‌ای که هندی‌ها بر روی آن سرمایه‌گذاری کرده‌اند اشاره کرد و گفت: قرارداد هندی‌ها صرفاً بهره‌برداری از فاز یک بندر شهید بهشتی در ازای خرید و نصب تجهیزات بوده و حتی اگر سرمایه‌گذاری شان متوقف شود هم اثر چندانی در توسعه بندر نخواهد گذاشت.

رئیس منطقه آزاد چابهار به هدف اولیه هند برای حضور در چابهار اشاره کرد و گفت: هندی‌ها در رقابت با چین در منطقه و چابهار حضور پیدا کردند و در بستر رسانه‌ای خودشان به شدت پمپاژ می‌کنند که ایران چابهار را به آن‌ها واگذار کرده، در حالی که قرار دادشان حضور و بهره‌برداری از فاز یک بندر شهید بهشتی است.

لیلا فرهادی - اقتصاد24

